

AAR

circular 115

AMICS DE L'ART ROMÀNIC

Filial de l' Institut d'Estudis Catalans

juliol-agost 1992

Institut d'Estudis Catalans

Carme, 45-47

08001 Barcelona

EDITORIAL

La degradació del patrimoni cultural, sigui o no amb la intervenció de l'home, no ha preocupat fins temps molt propers als nostres dies. La conservació i restauració del patrimoni cultural ha estat, a les nostres terres, una de les finalitats de diferents administracions des de mitjan segle XIX, poc després d'una de les més violentes destruccions i posterior degradació i espoli d'una gran part del patrimoni cultural com a conseqüència dels fets polític-sòcio-econòmics que van tenir el seu esclat l'any 1835. En aquest mateix moment, i de manera paral·lela, va iniciar-se una preocupació personal i institucional per a la salvació d'aquest patrimoni cultural tan malmès, i van sorgir els conceptes de conservació i restauració, i van crear-se les Comissions Provincials de Monuments històrico-artístics (1844), amb preferència pel patrimoni arquitectònic i que no va excloure la resta del patrimoni. Aquestes iniciatives van arrodonir-se amb la titularitat dels monuments històrics, dels quals, el primer que va declarar-se a Catalunya fou la capella reial de Santa Àgata de Barcelona (1866).

La creació de les Comissions Provincials comportava la vigilància del patrimoni cultural i especialment dels monuments arquitectònics més destacats. Amb tot, la destrucció i l'espoli, que havia estat una realitat fins aquell moment, va continuar, moltes vegades, amb la total impotència legal i/o econòmica d'aquestes comissions, que no van poder evitar la continuïtat de les agressions del patrimoni cultural, no solament en llocs aïllats i/o de poca importància monumental, sinó també pel que fa als grans monuments, com poden ésser els monestirs de Santes Creus, Poblet o Sant Pere de Rodes, entre altres. L'espoli i la destrucció no ha estat un fenomen del segle XIX sinó que ha continuat el segle XX fins als nostres dies, tot i la major sensibilitat d'autoritats i de la població; però aquesta sensibilitat, a la vegada, ha generat un major afany de col·leccionisme que ha fet augmentar l'agressió contra el patrimoni. Aquesta ha estat i és una realitat, agradi o no agradi.

Cada dia més la conservació i la restauració del patrimoni és una realitat, a la qual aquests darrers temps s'ha afegit un nou concepte: reintegrar. Això vol dir el retorn de les peces conservades al seu lloc d'origen. Les dificultats científiques per a fer aquesta reintegració són moltes i importants, ja que de la major part de les peces s'ignora la seva procedència. S'ha procurat esborrar el record o ignorar el monument o lloc de l'espoli o recollida entre les runes de la destrucció. Fer crides de reintegració de les peces del patrimoni al seu lloc d'origen comporta el dubte de com superar la paraula clau: *procedència desconeguda*. Es pot arribar a intuir la relació d'estil que tenia una peça amb un monument. Hi haurà la necessitat de fer un espai, un museu per a dipositar aquestes peces; no ens podem imaginar d'intentar fer una reconstrucció per a guardar "in situ" les peces recuperades.

La problemàtica de conservar i restaurar el patrimoni cultural, no solament l'arquitectònic, continua oberta, i de moment no sembla possible trobar-hi una solució escaient.